

MAGYAROK ÉKESSÉGE

Szent László királyról

(1526-ból)

Idvezléggy kegyelmes szent László kerály!
Magyarországnak édes oltalma,
Szent kerályok közt drágalátus gyöngy,
Csillagok között fényességes csillag.

Szentháromságnak vagy te szolgája,
Jézus Krisztusnak nyomdoka követi;
Te Szent Léleknek tiszta edénye,
Sziz Máriának választott vitéze.

Magyarországnak vagy kerály-magzattya,
Szent kerályoknak fényes tüköre;
Teneked atyád kegyes Béla kerály,
Hogy hozzáképest kegyes kerály lennél.

Nekünk sziletül Lengyelországban,
Mennyből adatál nagy csudaképpen.
Másson sziletül szent keresztvíztől,
Ösödnek nevéen, László lón neved.

Mikoron méglen gyermeked volnál,
Kihozá Béla kerály jó Magyarországba,
Hogy dísekednél Te kétországban,
Magyarországban és mennyországban.

Letelepedél Biharváradon,
Ah városnak löl édes oltalma;
Templomot rakatál Sziz Máriának,
Kiben most nyugoszol minden tisztességgel.

Környölfekesznek Téged császárok,
Püspökök kerályok és jobbágyurak;
Olaj származik szent koporsódból,
Tetemed foglalták az szép sáaranyból.

Téged dícsérnek szent zolozmával
Papok diákok és városnépek.
Téged földnek kerekése,
Mert Téged dícsérnek Istennek angyeii.

Te dícsedel kerály-székedben,
Képed feltötték az magas kőszálla,
Fénylik mint nap, salyog mint arany;
Nem elégeszik senki Tereád nézni.

Te arcul tellyes szép piros valál,
Tekéntetedben embereknél kedvesh;
Beszédedben ékes, karodban erős.
Lám mentent te ejtesz, ki Teveled küzdik.

Tagodban ékes termetedben díszes
Válladtul fogva mendeneknél magasb;
Csak szépséged császárságra méltó,
Hogy szent korona Téged méltán illett.

Testedben tiszta, lelkedben fényes,
Szívedben bátor miként vad oroszlán,
Azért neveztek Bátor Lászlónak,
Mikoron méglen iffjudad volnál.

Mert választá a Sziz Mária,
Megdícsölte sok jó ajándékkal,
Hogy Te öríznéd és oltalmaznád,
Neki ajánlád jó Magyarországot.

Fejedben kele az szent korona,
Megbátorejta téged a szent lélek;
Kézéd követni atyádnak életét,
Rózsákat szaggatál, koronádban fízed.

Dicsérjük magyarok szent László kerályt!
Bizony érdemli mi dícséretünköt!
Dicsérjük ötét, angyeiook mondván
Idvezléggy kegyelmes szent László kerályt!

Szent László megválasztása

HALOÁN mind egész országbeli szegén,
bódog, nemes, nemtelen, az nagy kegyes
keresztényen, jámbor Geyza királynak esetét.
Kelének fel egyetembe, és menének az ő
attyafjának Szent László királynak elei-
ben, és mind kegyes kérvéssel, mind szik-
séges késcréjtéssel választék előttök já-
róvá és királlyá; mert látják vala, hogy
mint az nemes paradítsombeli gyimöltsös
kert, tellyes vóna minden, lelki, testi jó
illetü jószágoknak virágával. És fénlük
vala minden mennyei szeretettel, böltses-
séggel, kegyességgel, és szent Léleknek
malasztjával mint az égön való fénes haj-
nal tsillag.

(Szent László királynak és viselt dol-
gáinak históriája. Ok-levelekbül. Kézai
Simon krónikájából, hagyományokból és
legendákbül összeszedte s kiadta Podh-
radzky József, Budán, 1836-ban).

Szent László király

Irta: Ferdinandy Mihály

Hét százötven esztendővel ez-
előtt már folyt a követ-
ségjárás III. Béla király
és a pápai kúria közt, a
magyar király ösbástyájá-
nak, I. Lászlónak szentté-
avatása ügyében. Az
1192. esztendő nyarán
asztán meg is történt László testének
elevatioja, felemeltetése és ünnepe be-
vonult a keresztény Egyház ünnepei-
nek sorába. Az Árpádházi szentek
száma immár háromra emelkedett. III.
Béla jogos büszkeséggel tekinthetett
családjára, mely tulajdonképpen ezzel
a harmadik szenttéavatással vált azzá,
aminek ma látjuk és nevezük: a szent-
tek családjává a szónak nyugati értel-
mében is. A szónak ösibb értelmében
ugyanis szentnek tartotta magát a ma-
gyar dinasztia már az ösidőkben. Még
III. Béla korában is, azután is híven
örízték maguk közt, mint csodálatos
eredetük, Istentől királynak rendelt
völtük bizonyítékát, az első ös, Álmos
történetét, kinek születését „isteni je-
lenés” előzte meg. Álmos jogán Árpád
nemzetsége — az egész nemzetség,
nemcsak annak egyes tagjai — szent-
nek és választottnak tartotta magát.
Midőn beléptek a keresztény kultúrába,
ez a hit elmélyült, az Árpádház szent-
ségi gondolata új színeket kapott.
Mindjárt keresztény történetük elején
ott áll a két nagy Árpád-szent: István
és Imre — s innen kezdve szentek,
boldogok és szentéletűek egész sora
díszíti az Árpádok törzsfáját. Lászlón
és Erzsébeten át egészen IV. Béla bol-
dog leányáig s az utolsó Árpádháziig,
a Tössi Erzsébetig, III. András apáca
leányáig.

Megszoktuk egyszerűen tudomásul
venni ezeket a szent Árpádokat,
Istvánt a koronával és a karddal, Im-
rét a liliummal, Lászlót a csatabárd-
dal, Erzsébetet a rózsákkal és így tovább...
de vajjon tisztában vagyunk-e élet-
szentségük értelmével és értékével?
Tudjuk-e, mit jelent László király ele-
vatiojának évfordulója, ami felé most
közeledünk s vajjon el tudjuk-e kép-
zelní, mit jelentett László szenttéava-
tása a maga idejében, a magyarság lel-
kében s elsősorban a nagy családon
belül?

A lig kétséges, hogy László szentté-
avatásának ötlete magától III. Bé-
lától indult ki. Neki lehetett érdeke az,
hogy új szenttel gazdagodjék az Árpá-
dok hagyománya. Támogatták ezt a
XII. század utolsó éveiben bizonyos,
alaposan latbaeső külső okok is. A
szentföldi lovagi kultúra III. Béla alatt
nagy hatással kezdett lenni Magyar-
országra: Béla már lovagvárban lakik,
fiai, Imre és András igazi lovagkirályok.
Maga Béla, Mánuel Bizáncban nevel-
kedett, amely éppen ebben az időben

telve volt lovagi elemekkel, maga a
nagy császár is inkább emlékeztet tet-
teiben és egész fellépésében kora frank
lovagjaira, mintsem a korábbi görög
császárokra. A latinos lovagi életszem-
lélet tehát, hatalmába kerítve Magyar-
országot, ideált keres magának, öst,
akiben szentségi fokra, tökéletességre
emelve vannak meg a harcos, vitézi
elemek. Így fordul a figyelem Béla
környezetében Bajnok László, a nagy
királyös felé, akiről a nép körében vi-
tézi énekek ösmeretese, s a róla szóló
mondákat örzik a régi krónikák. László
harcos, erőteljes, mindkét lábával e
világban álló egyéniség, nem világtól
elfordult, cellája mélyén imáiba mé-
lyedő típus, amilyenek talán Szent
Imrét képelték. Eppen megfelel hát a
maganak ideált kereső fiatal magyar
lovagságnak. III. Béla nagyobb fia,
Imre király a századfordulón valóságos
keresztes hadjáratokat vezetett a Bal-
kán eretnek népei ellen. A magyarság
vezetőrétege már ekkor — félszázaddal
a tatárjárás előtt — tisztában volt Ma-
gyarország helyzetével és szerepével itt
a nyugati világ keleti végein. Magyar-
ország története folyamán úgyszólván
keresztes hivatást vállal előbb a bal-
káni bogumilokkal és pogány kúnokkal,
asztán a mongolokkal, végre a későbbi
századokban a törökökkel szemben.
Nem természetese, hogy ebben a hely-
zetében visszaemlékezik régi nagy kirá-
lyára, ki valaha diadalmas karddal tar-
tott vissza határaitól a pogány bese-
nyöket, kúnokat, úzokat? A ma-
gyar kereszténységvédésnek úgyszól-
ván László király az öse s a maga sze-
repét egyre tisztábban látó magyar ki-
rály ebben is az ő példájára kíván hi-
vatkozni.

Vannak azonban Szent László ideállá
választásának mélyebb, belső, csalá-
di és egyéni indokai is. Könyves Kál-
mán halála óta a nagyokhoz viszony-
lítva jelentéktelen királyok ülnek a
magyar trónon. Ezeknek a fejedelmek-
nek a hagyományban nem támad vissz-
hangjuk. Ki tud legendát, mondat me-
séli Vak Béláról, II. Lászlóról, III. Ist-
vánról, de még a derék és vitéz II. Gej-
záról is? Ezek hagyománya éppen III.
Bélaban nagyon homályos. Tizenhárom
éves korában Bizáncba került s onnan
csak huszonhat éves korában került
vissza. Itt azonban éppen az a férfi volt
rá a legnagyobb hatással, akinek az
akkor élő emberek közt Szent László-
hoz a legtöbb köze volt. Ez volt maga
a császár, Magyarországi Piroška fia,
Szent László unokája. Termetre és
arcra Lászlót formázta a hatalmas ter-
metű, ragyogó szemű Mánuel, nem pe-
dig apját, a Kalozjohannest, aki vézna,
kicsiny, sötétarcbőrű ember volt. László
férfias szépsége, oroszlanarca, min-
denkinél magasabb termete, kedves-
sége, vitézsége és emberi szeretetre-

méltósága még ma, nyolc és fél évszáz-
ad ködein keresztül is teljes melegsé-
gében és fényében ragyog felénk a ha-
gyományból. Elképzeltethetjük hát, hogy
minő intenzitással élt László hatalmas
személyi varázsa saját édes lányában,
Piroskában, ki csak Kálmán uralko-
dása alatt, tehát felnött korában hagyta
el hazáját, hogy a görög császár hit-
vesévé és Iréne néven a görög egyház
egyik nagy női szentjévé legyen. Mily
örömmel láthatta a császárné újra tes-
tesülni édesapját a fiában, ki fiatal
korában — ahogy az egy nagy lovas-
király unokájához illik — lóháton vág-
tatott be a bizánci palota tróntermébe.
Amit hát Béla Mánuelről Bizáncban ka-
pott, az nem utolsósorban egy eleven
magyar hagyomány volt, amelynek kö-
zéppontjában László király alakja fé-
nyeskedett. Ahogy Piroška örvendhe-
tett Lászlót formázó fián, úgy töltötte
el meleg érzelmekkel az öregedő s
már kissé meghajló Mánuel, magyar
unokaöccsének sudár, fiatal szépsége.
Béla ölmagas hatalmas ifjúvá fejlő-
dött a császár udvarában, kiról azt ír-
ták kortársai: „A magyarok királya.
Béla a természet sokféle ajándékával
kitüntetett férfiú volt, magastermetű,
hatalmas ábrázatú. Ha más jelek nem
is mutatták volna, egyedül fejedelmi
arcának előkelősége is méltóvá tette
volna arra, hogy uralkodjék.

Igy kapcsolódik össze a történelem-
ben a külsőre és belsőre egyfor-
mán hasonló három nagy lovagkirály:
László, Mánuel és Béla. Így virágzik
ki a családon belül tovahaladó László-
hagyomány a III. Béla alatt bekövet-
kező elevatioiban. III. Béla megülte hát
ösének emléket abban, hogy szentté-
avatta Lászlót. Az ös emlékének ez a
megszentelése, a család szentsége
ilyen módon való hangsúlyozásának öt-
lete, azonban Szent László királytól
származik. László volt az, aki 1083-ban
felvetette nagybátyjai, István és Imre
testét s az akkor szokásos ú. n. népies
kanonizációval szenttéavattatta őket.
Szent István és Szent Imre tehát
László szándékából és László óta áll a
magyarság tisztelőitök és elsősorban
az Árpádház dinasztikus öntudatának
középpontjában.

Szent László uralkodásának hatodik
ve 1083. A nagy király körülbelül
negyvenhárom éves ebben az időben.
Életének abba a korszakába jutott, mi-
dőn a meghiggadás és kiformalódás s
a királyi méltóság és hatalom rend-
kívüli felelőssége lassan átalakították
életformáját. A fiatal László harcos
diadalmas hőse volt, a mogyoródi
csata, még előbb a kerlési viadal meg-
vivója. A király szervezőnek, törvény-
hozónak mutatkozik. Alig lesz királlyá,
megnősül, a német ellencsászár leányát,
Rheinfeldeni Adelheidet veszi el, korá-
ban rendkívül későn, csaknem negyven
éves korában. A jelek arra vallanak,
hogy a harcos herceg királysága első
éveiben valósággal újjárendezi életfor-
máját, új feladatokat tűz ki maga elé.
Ha közelebbről megvizsgáljuk tetteit,
országsszervezését és törvénykezését,
könnyen felösmérjük, hogy egészen
tudatosan törekszik Szent István nagy
művének folytatására. Belenővekszik
hát Szent István hagyományába, s
ahogy egyre nagyobb érdeklődéssel for-
dul az első király felé, úgy ismeri fel
mindig világosabban azt a magyar-
értelmű életszerűséget, amely István
példájából világít a fejedelmi család
és a magyarság egésze számára. A gon-
dolat sokáig érik, míg végre 1083 nya-
rán a szenttéavatásban s Szent István
ünnepének megalakításában testetölt.

E rőtéljes dinasztikus öntudat nyilván-
ul meg ebben a szenttéavatásban.
Kétségtelen, hogy a magyar szenteknek,
kultuszuknak döntő jelentősége volt a

